

Основа цркве на нивоу пода са надгробним обележјима

МЕТАЉКА У ЗАГРАЂУ НАЈЗНАЧАНИЈЕ АРХЕОЛОШКО ОТКРИЋЕ У СРБИЈИ У 2022. ГОДИНИ

Велика археолошка открића на Руднику

Од двадесет локалитета који су ушли у ужи избор на најпопуларнијој страници посвећеној археолошким истраживањима *ArchaeoSerbia*, серија проналазака на локалитету Металка у Заграђу проглашена је за најзначајније археолошко откриће у Србији у 2022. години. Стручну екипу, која већ четрнаест година открива значај средњовековног Рудника, чине археолози Јелена Марјановић, Ана Цицковић, Мирко Вранић и др Дејан Радичевић

Резултати археолошких истраживања на Руднику већ четрнаест година привлаче пажњу како научних кругова и љубитеља српског средњег века тако и оних који воле и посећују планину Рудник.

Црква испод Острвице, у селу Заграђе, откривена је 1985. године од стране Археолошког института у Београду, када су обављена мања сондажна ископавања. Музеј рудничко-тако-вског краја и Одељење за археологију Филозофског факултета у Београду су 2020. године наставили истраживања, која су завршена 2022. године.

Археолошка истраживања у Србији сваке године доведу до неколико веома упечатљивих и вредних открића. *ArchaeoSerbia*, најпопуларнија страница на друштвеним мрежама посвећена археолошким темама, годинама бира сјајне археолошке резултате који су обележили претходну годину. Од двадесет локалитета који су ушли у ужи избор, серија проналазака на локалитету Металка у Заграђу проглашена је за најзначајније археолошко откриће у Србији у 2022. години! Оно што, по *ArchaeoSerbia*, чини ова открића важним

и најзначајнијим у прошлој години јесте чињеница да су такви налази из времена нашег средњег века ретки, пошто су цркве и други локалитети систематски уништавани и запостављани од стране Турака који су освојили Србију средином

15. века.

Црква потиче из 14. или 15. века и била је мањих димензија (11,20 x 6,60 метара). Живопис је очуван на неколико места у два слоја. Под у наосу је био покривен каменним и мермерним плочама, сведочећи о гробовима

властеле, али и густом и дуготрајном сахрањивању.

У централном делу цркве, испред олтара, пронађена је мермерна плоча на којој је уклесан хералдички мотив. Грб се састоји од шлема са челенком у виду два голуба који држе крст са заобљеним крацима на чијем врху се налази крин. Лево и десно од шлема је ћирилични натпис „Жарко“, док је испод троугао. Око композиције је оквир састављен од троугла и тролиста, који симболишу Свето Тројство.

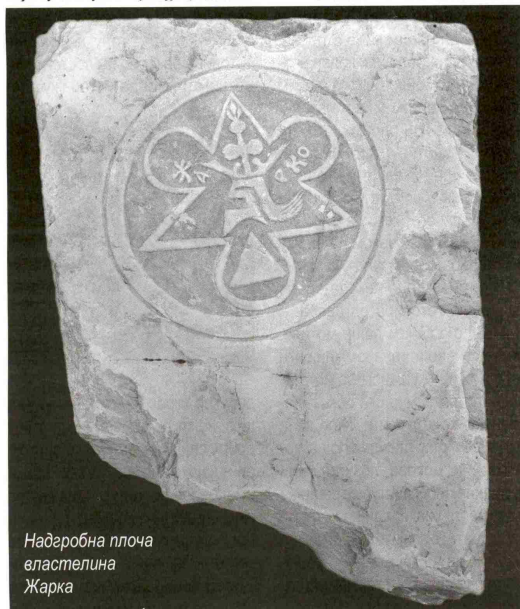
Друго важно откриће унутар цркве је подземна, засвођена гробница са зидовима прекривеним малтером. Овакве гробнице нису карактеристичне за наш средњи век, те с тога ова гробница представља јединствен налаз. У самом југоисточном углу цркве, на месту предвиђеном за киторске сахране, налазила се зидана гробница. Обе гробнице су оглачане, можда још у средњем веку или османском периоду.

Међу остацима цркве пронађен је и прелепи рељеф од белог мермера, на којем је поред биљних орнамената приказан грифон, митолошка звер са телом, задњим ногама и репом

лава, и орловским кљуном и крилима. Фрагмент је био део функционалног али и украсног архитектонског елемента.

Занимљива су још два података везана за цркву. Приликом истраживања, испод цркве су пронађени кружни трап и остаци пећи са калотом и подницом, који припадају најстаријој фази насељавања на Металци, свакако у средњем веку али пре зидања цркве. Након средњовековног периода, постоји слој који припада периоду турске доминације (17-18. век), са налазом малог огњишта, које је вероватно припадало трешном надземном објекту, насталом у време када црква више није била физички видљива.

Истраживања су обављена на имању Милана и Сиголена Вујић, уз финансијску помоћ Министарства културе и информисања РС, и техничку помоћ Рудника и флотације „Рудник“. Стручну екипу, која већ четрнаест година открива значај средњовековног Рудника, чине археолози Јелена Марјановић, Ана Цицковић, Мирко Вранић и др Дејан Радичевић.

Надгробна плоча властелина Жарка